

Aleksandra Śląska Wielka¹

Seria: Profesorki Super-Babki
Nr odcinka: 115
Podseria: aktorki

Polecana/Omawiana książka:

Marta Cebera: Sztuka aktorska Aleksandry Śląskiej. Seria: Dissertationes Laudatissimae². Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 2021.

Wypowiedź Bohaterki z 1964 roku:

<< Mnie w tej chwili szalenie absorbuje dociekanie złożoności psychologicznej każdej postaci. Bo czy utwór klasyczny czy współczesny, czy przedstawia problematykę filozoficzną, polityczną czy moralną, wszędzie człowiek ma prawo być skomplikowany. (...) nieprawda to dla aktora słowo najgroźniejsze. I wydaje mi się, że właśnie współczesne aktorstwo polega w dużej mierze na tym, co ogólnie nazywamy przybliżeniem odtwarzanej postaci do widza. Co to znaczy przybliżyć? To znaczy pokazywać ją w wielu aspektach, zróżnicować wewnętrznie (...)>>

Źródło: *Aleksandra Śląska 1925–1989*, red. B. Lasocka, Warszawa 1990.

Odcinki serii są niezależne. Kolejność jest przypadkowa, ale tenże tu zaczynany - nie mógł ukazać się wiele wcześniej, bo omawiana książka została wydana dopiero w tym roku. Protagonistką jest ulubioną aktorką eseisty, który ma prawie 66 lat i miał szczęście oglądać Jej role

¹ Inne tytuły w Internecie: Królowa aktorstwa, Zimna królowa, Zapomniana w Katowicach!!!

² https://ug.edu.pl/sites/default/files/postepowania_naukowe/79694/recenzja/rec_prof_nawrockiej.pdf; recenzja doktoratu dostępna on-line.

np. na żywo w ówczesnych teatrach telewizji oraz w filmach. Dziś jest chyba lekko zapomniana....

Rzadko wydawane są drukiem doktoraty, a tu mamy taki przypadek. Eseista uzyskał tytuł doktora na Politechnice Gdańskiej, a omawiana dysertacja została obroniona na Uniwersytecie Gdańskim, więc dodatkowo doktorantka może być włączona do postaci z naszej serii.

Popiersie Bohaterki w parku w Katowicach
Mimo dziwnej faktury rzeźby podobieństwo zostało genialnie uchwycone!!

Aleksandra Śląska, prawdziwe nazwisko **Aleksandra Wasik** urodziła się 4 listopada 1925 roku **w Katowicach**, a zmarła 1 września 1989

w Warszawie. Była aktorką teatralną, filmową, a także długoletnią profesorką Akademii Teatralnej w Warszawie.

W rodzinnym mieście (w Katowicach) w Parku Grunwaldzkim ma Ona swoje popiersie w Alei Gwiazd - alei wybitnych postaci związanych z Katowicami oraz ze Śląskiem.

Nazwisko „Śląska” jest pseudonimem artystycznym, którego zaczęła używać jeszcze jako studentka szkoły aktorskiej.

W 1946 roku Aleksandra zaczęła uczęszczać na zajęcia szkoły dramatycznej przy krakowskim Teatrze Słowackiego, gdzie pierwszy raz zetknęła się z teatrem oraz ze znanymi aktorami polskiej sceny teatralnej, w tym z Juliuszem Osterwą. W 1947 ukończyła krakowską PWSA.

Po przeprowadzce do Warszawy, była aktorką Teatru Współczesnego (1949–1956, 1959–1961) oraz **Teatru Ateneum** (1956–1959, 1962–1989).

Wykladała w PWST w Warszawie (od 1973). W styczniu 1976 roku podpisała list protestacyjny do Komisji Nadzwyczajnej Sejmu PRL przeciwko zmianom w Konstytucji Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej – chodziło o konstytucyjną „wieczną zależność” od Związku Radzieckiego, którą nazywano przyjaźnią. Dziś mamy powtórkę z historii „z wieczną przynależnością do UE”.....

W 1987 roku uzyskała tytuł profesora nadzwyczajnego sztuki teatralnej, należy do naszej serii, niestety zmarła 2 lata później w wieku 64 lat, ze względu na ciężką chorobę.

Może najbardziej znaną Jej rolą jest Królowa Bona z telewizyjnego serialu.

Omawiana książka ma 358 stron, prawdziwa cegła. Okładki ma miękkie, jest sklejana, ale ma dość miękki papier więc łatwo się przewraca kartki. Wydana jest w uniwersyteckiej serii „rozprawy” – idea serii oraz jej zakres omówione są na tylnej zewnętrznej stronie okładki. Ma zatem recenzentów naukowych. Książka kończy się Aneksem zdjęciowy gdzie – na kredowym papierze – zamieszczono 32 zdjęcia: prywatne aktorki oraz Jej ról w spektaklach telewizyjnych, teatrach oraz filmach – zaczynając od roku 1955 (*Ruth* w „Niemcach” Kruczkowskiego), kończąc na roku 1988 (spektakl w Jej reżyserii „Madame de Sade”). Zdjęcia są czarno-białe. Dodatkowo zamieszczono spis literatury, bardzo bogaty – bo to praca naukowa. Mamy też Spis ról naszej Heroiny. W zakresie literatury wyróżniono m.in. programy teatralne, źródła archiwalne, audycje radiowe oraz rozmowy Autorki z ludźmi bliskimi lub współpracującymi z Aktorką. Oznacza to, że materiały do napisania pracy były gromadzone długo, starannie i z ogromną pasją.

Właśnie dlatego książka jest niezwykle interesująca, zwłaszcza dla miłośników teatru i filmu. Skupia się głównie na przebiegu kariery Bohaterki. Informacje z Jej życia prywatnego są okazyjne.

Książka zaczyna się rozdziałem „Wąsikówna” – bo tak do Niej mogli się zwracać ludzie w archaicznym języku polskim. Ojciec Edmund Wąsik³ był wicedyrektorem Okręgowej Dyrekcji PKP w Katowicach, a mama Przewodnicząca Towarzystwa Polek w niemieckich wtedy Gliwicach!!! (wdowa po farmaceucie). Zatem była to rodzina mieszczańska o patriotycznej postawie (w przekonaniach i w czynach). Mama miała już jedną córkę z pierwszego małżeństwa. Bożenka stała się zatem

³ Uczestnik III Powstania Śląskiego w 1921 (obchodzimy stulecie tego wydarzenia).

przyrodnią siostrą naszej Heroiny. Wojna, wojna – Ola (Oleńka) miała 14 lat, spodziewając się represji – naszą Bohaterkę oddano pod opiekę ciotki mieszkającej we Wiedniu. Ten okres życia pozostaje do dziś nieznany, choć siostra mówiła, iż uczestniczyła w kursach scenicznych we Wiedniu. Zatem musiała władać niemieckim perfekcyjnie. Ojca rzeczywiście aresztowali Hitlerowcy. Przesłuchiwany przez gestapo, rok był więziony w Mysłowicach. Zwolniony ukrywał się na wsi u rodziny, ponownie aresztowany, ciężko pobity. Wyciągnięty przez rodzinę, zmarł w 1946 roku – jak podano „na białaczkę”, ale czy wojenne prześladowania nie miały wpływu?? O tym się nie dowiemy.

Rozpoczęła po wojnie szkolenie, aby zostać zawodową aktorką, w Krakowie. Strona 27 – wymienione są nazwiska wszystkich profesorów, a także wymieniono przykładowe teksty do opanowania przez studentów: Fredry, Ujejskiego, Tuwima, Asnyka. Studenci uczyli się też historii teatru – antycznego, średniowiecznego, odrodzenia, francuskiego itd. Co ciekawe studenci często byli zatrudniani w Krakowskich teatrach – nasza Heroina zaczęła od roli w „Bartoszu Głowackim” autorstwa Wandy Wasilewskiej!! Rok 1946 – potem zagrała jeszcze w sześciu premierach. Czasami dostawała zastępstwa np. w „Świętoszku” Moliere.

W jakimś sensie – szczęście się do Niej uśmiechnęło – mimo śmierci ojca zdobyła zawód, zdobyła uznanie i dostała pracę, rozpoczynając Jej wspaniałą karierę (ulubiona aktorka eseisty). Mama na początku chciała, aby córka została lekarzem...

Jak zwykle nie da się streścić książki, przy czym szczególnie odnosi się to do omawianej rozprawy doktorskiej – jest naszpikowana datami, nazwiskami, tytułami dzieł, miejscami realizacji itd.

Wyszła za mąż, miała synka Szczęsnego (urocza fotografia z 1956 roku, str. 316).

Niestety pierwsze małżeństwo się rozpadło. Wyjechała do Warszawy. Tam znalazła pracę w super-teatrze ATENEUM oraz drugą miłość.

Spektakle, filmy z których są zdjęcia to: (m.in.) Tramwaj zwany pożądaniem, Kordian, Świętoszek, Więźniowie z Altony, Niemcy (dwie realizacje), Wujaszek Wania, Śluby Panieńskie, Wiśniowy Sad, Hemar. Piosenki i Wiersze (Młynarskiego). A zatem mogła zagrać każdą rolę, jak robią to wybitne aktorki...

Rozdział IV „Ze stereotypem w tle” ma dwie części zatytułowane „Hitlerówka” oraz „Arystokratka”, pierwsza ma 5 podrozdziałów, a druga osiem. Autorka docieka dlaczego tak strasznie grała Niemki oraz tak udanie arystokratki?

W życiu prywatnym bywała bardzo dystygowana. Syn relacjonował, iż męczyzna zafascynowany mową Jej ciała, chyba w Berlinie, zaczął ich pytać czy sugerując – „Pani to zapewne jest hrabinią” usłyszał, że „KRÓLOWA”, bo akurat grywała w filmie „Królowa Bona”, uznał to za splanowanie i odszedł.

Publikacja godna szczególnego polecenia, jest wręcz rewelacyjna – ale raczej dla miłośników teatru, biorąc pod uwagę typ publikacji – naukowa, a nie popularna. Jest jednak trochę anegdot, plotek, opinii, co niezwykle ożywia książkę.

LITERATURA DODATKOWA

1. B. Lasocka (redakcja): Aleksandra Śląska 1925 – 1989, Warszawa 1990.
2. Żurawiecki Bartosz: Aleksandra Śląska, 100 gwiazd filmu Polskiego, Poznań 1999.
3. B. Lubosz: Śląska Aleksandra, Alfabet Śląski, Katowice 1995.
4. <https://culture.pl/pl/tworca/aleksandra-slaska>;
INFORMACJE na popularnym portalu <<culture>>.
5. <https://teatrologia.pl/autorzy/aneta-kielak-dudzik/aneta-kielak-dudzik-jej-wysokosc-aleksandra-slaska/>;
6. <http://encyklopediateatru.pl/osoby/707/aleksandra-slaska>; kilka danych;
7. https://ug.edu.pl/st-tyt_nauk/79694/marta_cebera;
o autorce książki.

ZDJĘCIA PRZY OKAZJI

Katowice – miasto urodzenia oraz dzieciństwa BOHATERKI

Trzej inni Bohaterowie Śląska w Alei Gwiazd w Katowicach: muzyk, literat oraz malarz

Dom w Katowicach gdzie nasza Bohaterka mieszkała jako dziecko
/z tablicą informacyjną/

Profesorki Super-Babki

Nr 115

2021

Profesorki Super-Babki

Nr 115

2021

Profesorki Super-Babki

Nr 115

2021

Dwie sąsiednie kamienice /na skrzyżowaniu ulic/ obok Jej domu rodzinnego

Profesorki Super-Babki

Nr 115

2021

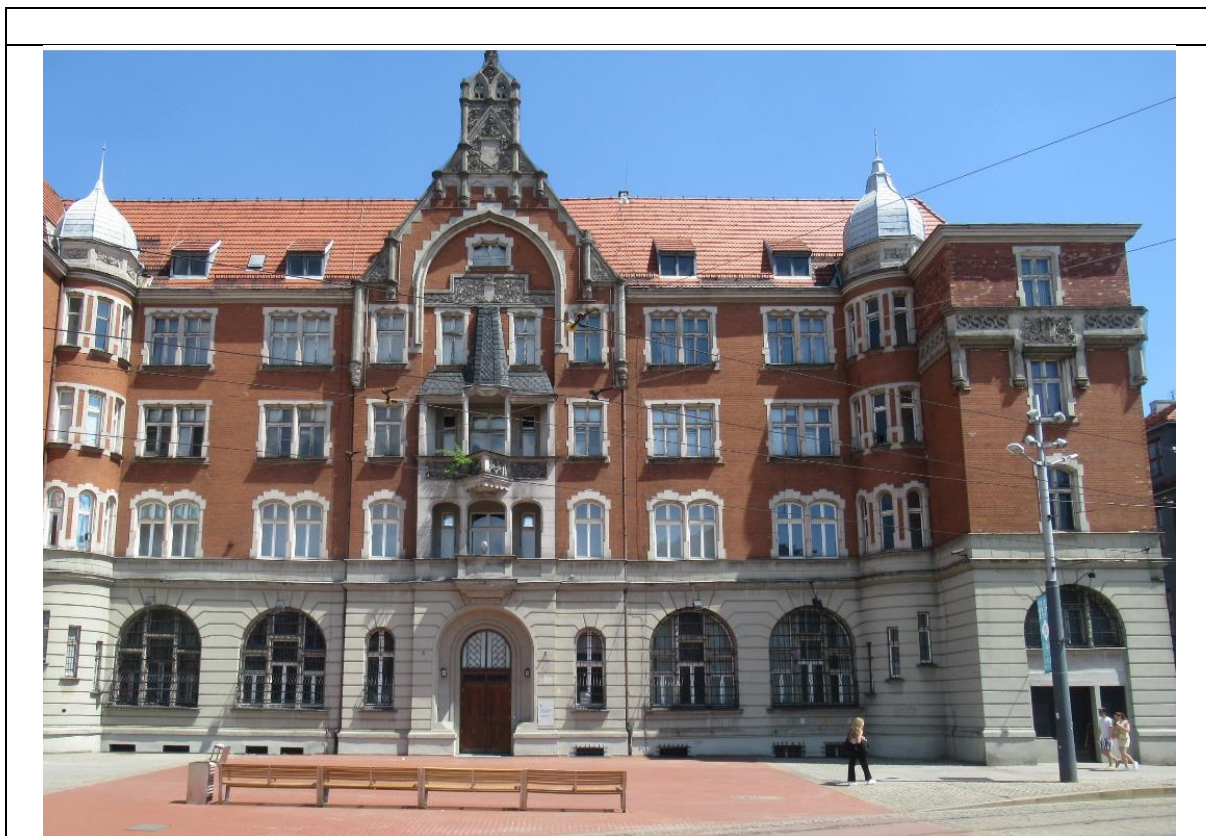

Pomnik harcerzy oraz **Powstańców Śląskich**, którzy podjęli walkę z Niemcami w 1939 roku

OJCIEC Bohaterki był uczestnikiem III Powstania Śląskiego w 1921 roku!!!

Profesorki Super-Babki

Nr 115

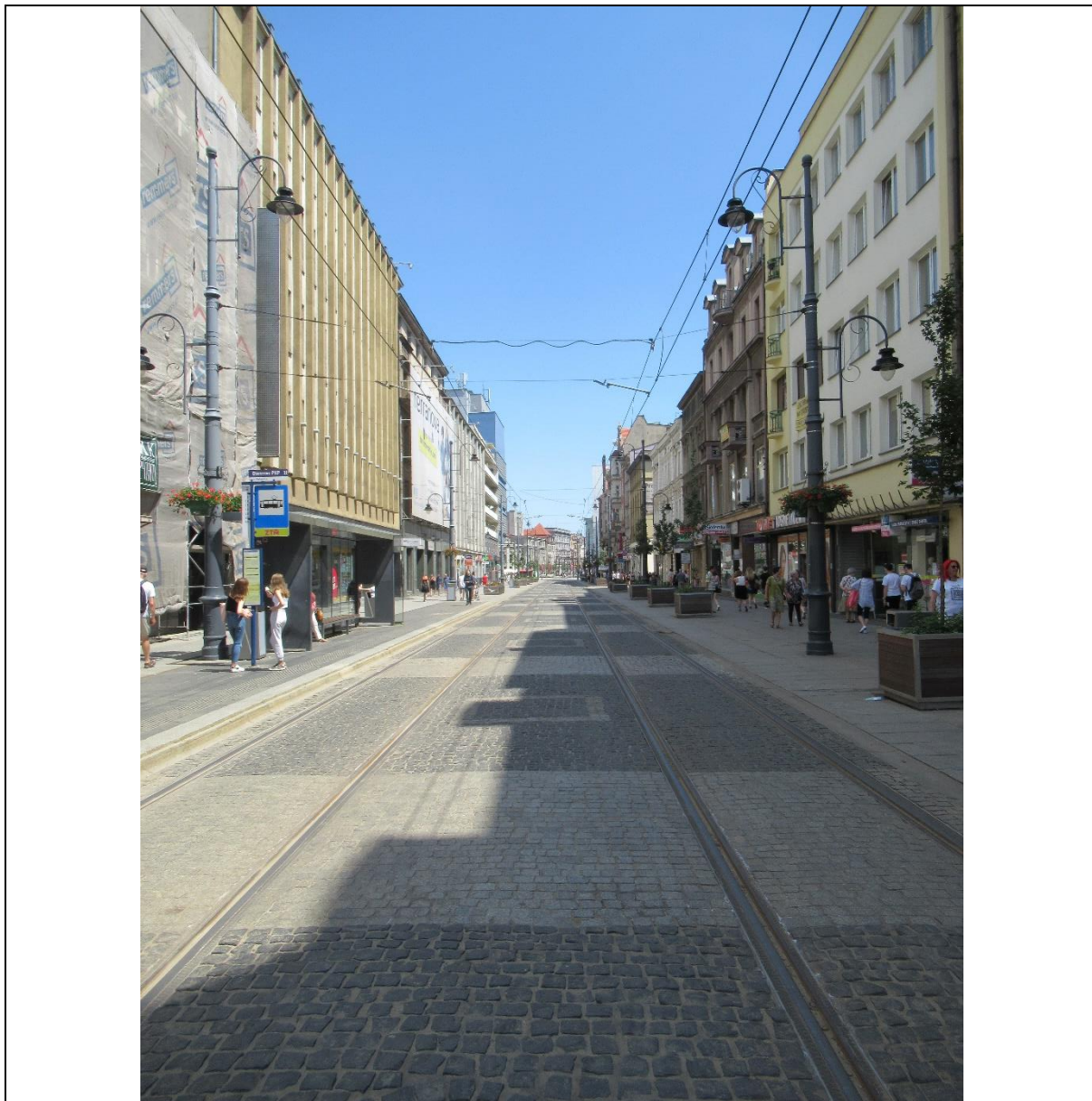
2021

Profesorki Super-Babki

Nr 115

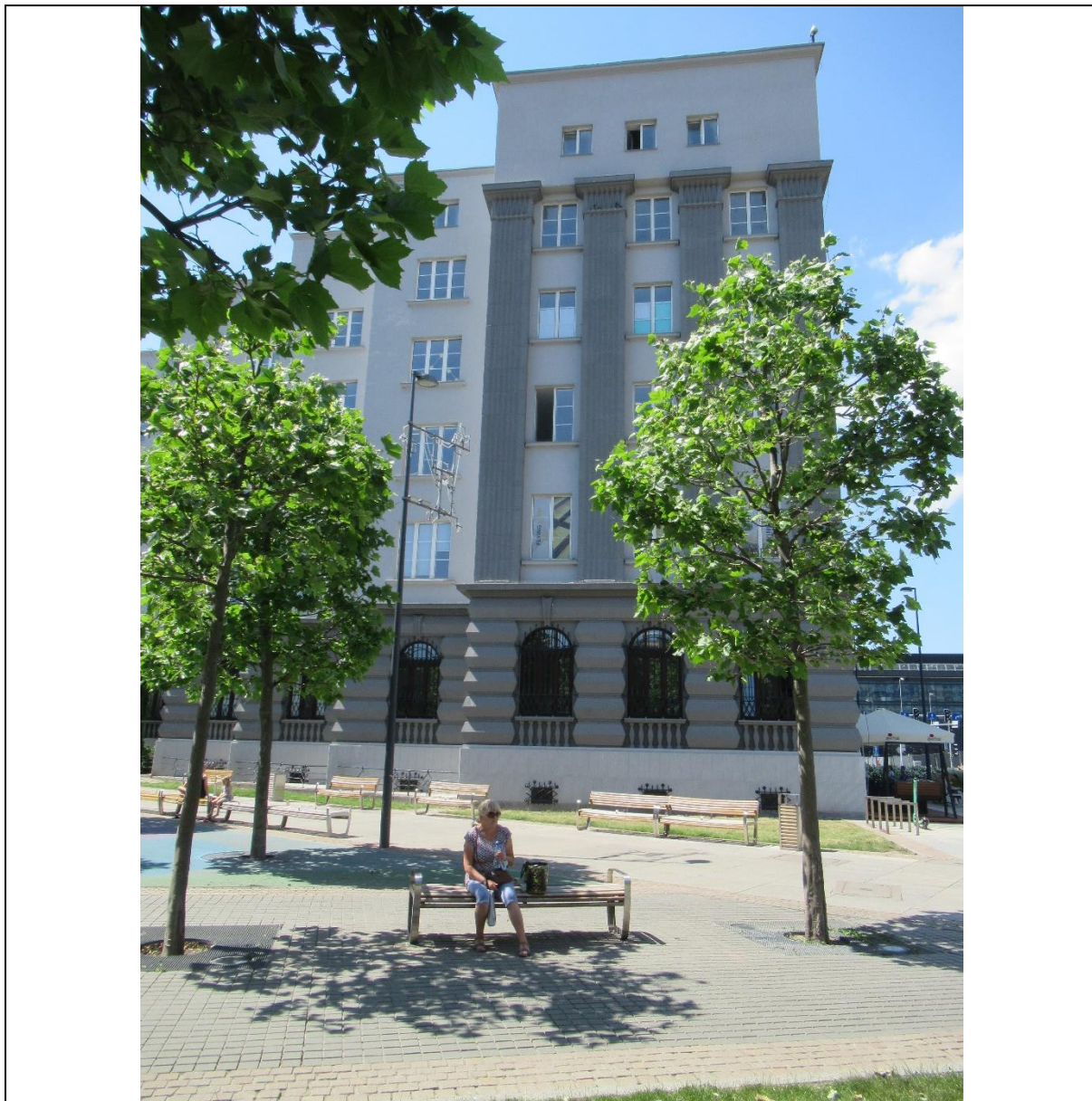
2021

Profesorki Super-Babki

Nr 115

2021

Żegnamy Katowice – dziś piękniejące miasto, w pełnym rozwoju,
Politechnika **Śląska** z campusami w Gliwicach, Zabrze, Rybniku i **Katowicach**
należy do grona top-10 polskich uczelni wyższych.

Zdjęcia wykonał eseista – Stan Zawiślak